

24. Повернення до церкви // Уманський голос. 1941. 31 серпня.
25. Про справи церковні // Уманський голос. 1942. 5 березня.
26. Релігійна свобода в Україні // Уманський голос. 1942. 16 липня.
27. Свобода віри і сумління // Уманський голос. 1942. 26 липня.
28. Собор запорізьких часів // Уманський голос. 1943. 19 серпня.
29. Сталін і далі переслідує церкву й релігію // Уманський голос. 1943. 17 жовтня.
30. Сталін пограблює останні церкви // Уманський голос. 1943. 28 січня.
31. Старовинна церква-фортеця // Уманський голос. 1942. 12 листопада.
32. Стоколос Н.Г. Конфесійна політика окупаційної адміністрації рейхскомісаріату «Україна» в 1941–1942 рр. / Н. Стоколос // УДЖ. 2004. № 3. С. 91–111.
33. Тірон Ф. Відродження церковного життя / Ф. Тірон // Уманський голос. 1941. 2 жовтня.
34. Український єпископ в Рівному // Уманський голос. 1942. 13 вересня.
35. Українські єпископи до фюрера // Уманський голос. 1942. 5 липня.
36. Українські православні святці в листопаді м-ці // Уманський голос. 1941. 20 листопада.
37. Урочисте передання ключів до Володимирського собору в Києві // Уманський голос. 1943. 23 серпня.
38. Хроніка // Уманський голос. 1942. 9 серпня.
39. Церковні справи // Уманський голос. 1942. 5 лютого.
40. Яценюк О. Нарід і церква / О. Яценюк // Уманський голос. 1941. 28 жовтня.

Grinchenko V.G. Religious life of Uman in the conditions of the Nazi occupation (based on the materials of the newspaper «Umansky Holos»).

The article is devoted to highlighting the main aspects of the religious life of the population of Uman region in the conditions of the Nazi occupation. The publication is based on the materials of the Umansky Holos newspaper. The author considers the newspaper's description of the characteristic aspects of religious life in the region and of religious situation in Ukraine in general. It was concluded that in its materials the newspaper encouraged the revival of Ukrainian Christian traditions, highlighted the progress of the organizational issues of church denominations and the authorities' instructions regarding the regulation of religious life. The newspaper presented the position of the German authorities, aimed at using the religious factor to strengthen its occupation regime, winning favour of the local population and undermining its credibility in the Soviet system.

Key words: *occupation regime, religious life, Umanshchyna, newspaper «Umansky Holos», revival of Christian traditions, religious factor, confessional situation, autocephalous church, autonomous church.*

УДК 94.378.4(477.46)УДПУ

О.І. Джагунова

ІСТОРІЯ ІСТОРИКІВ УМАНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ПАВЛА ТИЧИНИ: МИНУЛЕ, СУЧАСНЕ, МАЙБУТНЄ

Стаття присвячена дослідженню історії історичного факультету Уманського педагогічного університету та його співробітників. Відновлено та уточнено основні віхи розвитку факультету та його структурних підрозділів. У статті показано навчальну та наукову діяльність факультету, його міжнародну діяльність. Увазі читача також пропонуються маловідомі сторінки історії історичного факультету, кафедри історії України та кафедри філософії та суспільствознавства, їх співробітників та очільників,

зміни які відбулись у структурі факультету та кафедр за майже 90 річну історію факультету та університету.

Ключові слова: університет, інститут соціального виховання, історичний факультет, історична освіта, кафедра, наука ,навчальний план.

Стратегія розвитку України на сучасному етапі включає як організаційний компонент завдання модернізації освіти в усіх її складових ланках. Модернізація історичної освіти не зводиться лише до підготовки фахівців відповідного профілю – при всій важливості цього завдання. Історична освіта є своєрідною матрицею процесу гуманізації освітнього процесу, тією ланкою, яка з'єднає закономірні процеси спеціалізації, професіоналізації освіти з задоволенням духовних запитів сучасної молоді. Незаперечною є роль історичної освіти у формуванні громадянської свідомості народу стоять як ніколи гостро [4].

Історична освіта на Уманщині бере свій початок у XVIII ст. зі створенням Василіанського монастиря і школи при ньому. Про високий рівень викладання історії у василіанській школі свідчить той факт, що префект та професор права і історії Скибовський Леонсій, закінчив Віленський університет [8,с.97]. Високий рівень історичної освіти, далі уже у XIX ст., продовжився в Уманській чоловічій, де гімназії викладачем історії працював Д.М. Щербаківський – відомий історик, етнограф та мистецтвознавець. У вільний від занять час Д.М. Щербаківський проводив археологічні та етнографічні дослідження, в яких активну участь брав гімназист П.П. Курінний – пізніше засновник Уманського краєзнавчого музею [23].

Проте, безпосередньо історичну освіту, хоч і педагогічного спрямування можна було отримати лише з 1930 р. коли постановою Ради Народних Комісарів УСРР від 11 серпня 1930 р. «Про реорганізацію мережі й системи педагогічної освіти», в Умані створено Інститут соціального виховання. 1930 р. у новоствореному вищому навчальному закладі почалася підготовка вчителів історії. Інститут мав у своєму складі 4 факультети: техніко-математичний, мовно-літературний, агробіологічний та історико-економічний. До недавнього часу вважалося, що факультет, який у 1933 р. випустив 25 вчителів історії називався соціально-економічним, проте у Доповідній записці директора Уманського інституту соціального виховання Народному комісаріату освіти (далі НКО), що віднайдена 2017 р. в Центральному державному архіві вищих органів влади та управління України, читаємо: «За всіма даними в Н.К.О. немає певних відомостей про стан справ в Гуманському Інституті Соцвиху, через що виникає ряд непорозумінь. Тому інформую: 1. Інституті Соцвиху існує чотири відділи: Історико-Економічний, Мовно-літературний, Агро-Біологічний та Техно-Математичний, студентів разом 117...» [35,арк.2]. Із цього ж документу стало відомо, що й кафедру історії України було створено 1930 р.: «4. Вільними посадами по Інституту вважати Катедру Історії України та посаду доцента з педології. Отже, прохаємо мати це на увазі при призначеннях. Якщо ви нам дасте на Катедру історії України професора, та на педологію доцента, тоді відповідно перебудуйте весь штат...» [35,арк.2]. Але, 1932 р. Кафедру історії України реорганізували в «Історичну катедру» [34,арк.76]. Така реорганізація не була дивною у світлі посилення контролю Москви над УСРР та гальмування українізації.

Проте ще на останніх акордах цієї ж українізації, 1933 р. в Уманському учительському інституті постає вже самостійний історичний факультет, який проіснував лише до 1935 р. Далі вже починається «погром» радянською владою української історичної науки, всеохоплююча політизація соціально-гуманітарного знання та утвердження тотального контролю над історіографією, що й потягло за собою ліквідацію історичного факультету, і не лише в Умані.

За період існування факультету з 1930 р. по 1935 р. було підготовлено 93-х вчителів історії [11,арк.75]. Після 1935 р. тут діяла лише загальноінститутська кафедра марксизму-ленінізму, яка забезпечувала викладання суспільних дисциплін в інституті і стала єдиним

осередком історичної науки в інституті. Відповідно до ленінської доктрини тотальної політизації суспільного життя для партії на першому місці стояли ідеологічні функції історичної науки. Стосовно вітчизняної історії йшлося про доведення закономірності і навіть необхідності встановлення диктатури пролетаріату у формі радянської влади, оскільки більшовицький режим не мав освяченої історією легітимності. Завданнями кафедри стало викладання нової концепції історії на основі постулатів марксизму і ленінізму – класової боротьби як головної рушійної сили історичного процесу, примату виробничих сил і виборчих відносин, підпорядкування національного питання соціальному, заперечення цінностей буржуазної демократії тощо. В складі кафедри працювали доктори та кандидати історичних наук, викладачі велась наукова робота у відповідному ідеологічному напрямі. При кафедрі працювали постійно діючі семінари вчителів історії і суспільствознавства шкіл міста Умані та району.

Друге життя інститут, а також історичний факультет отримали після війни. Уманський учительський інститут було відновлено в 1944 р. у складі двох факультетів: фізико-математичного та природничо-географічного. Відновлено було і загальноінститутську кафедру марксизму-ленінізму. З 1944 р. її очільниками були:

1. Філімонов Петро Миколайович;
2. Трегуб Микита Іванович;
3. Горбач Василь Матвійович (ректор інституту 1955-1963 рр.);
4. Семенов Георгій Кузьмич;
5. Березовчук Микола Данилович;
6. Підпригорщук Іван Володимирович;
7. Найдіон Віктор Панасович [11,арк.75].

У наступні роки керівники кафедри змінювалися постійно, це були Тукмачев Петро Пилипович, Леухін Лев Георгійович, Коваль Анатолій Ульянович та ін. [13,арк.74].

Післявоєнна відбудова та зміцнення бази навчального закладу дало можливість уже в 1946 р. відкрити третій факультет — історичний, який проіснував, на жаль, всього 4 роки (до 1950 р.). діяло 2 кафедри: основ марксизму-ленінізму та історії. В цьому ж році було створено кабінет історії [25,арк.2].

В інституті працював постійно діючий семінар з вивчення діалектичного та історичного матеріалізму. За рік проведено 20 занять семінару [27,арк.6].

У звіті про роботу інституту за 1946-1947 рр. вказано, що у зв'язку буде навчатися на 100 чоловік більше, збільшується і об'єм роботи кафедр і на 1 вересня 1947 р. потрібно збільшити кількість викладачів [29,арк.8].

Проте, зважаючи на наступ на історичну науку і освіту в Україні, відбувається ліквідація історичних факультетів у навчальних закладах регіонального рівня, тому у 1948-1949 н. р. набір на I курс історичного факультету вже не проводився, лише закінчували навчання студенти попереднього набору.

Цікавими є навчальні плани за якими працював тоді історичний факультет. Якщо їх розглянути, то бачимо, що студенти вивчали крім історії та, звичайно, зважаючи на політичну ситуацію, основ марксизму-ленінізму, ще й українську мову та літературу.

Навчальний план історичного факультету (1946-1947 н.р.) [24,арк.14-15]:

№	Назва дисципліни	Курс	Передбачено за планом (год)	Фактично прочитано (год)
1	Основи марксизму-ленінізму	I	126	132
2	Психологія	I	72	72
3	Педагогіка	I	72	72
4	Шкільна гігієна	-	-	-
5	Фізкультурна підготовка	I	72	112

6	Історія стародавнього світу		198	198
7	Історія середніх віків		108	106
8	Історія СРСР		216	216
9	Історія України		36	36
10	Російська література		36	34
11	Загальна література		72	78
12	Українська мова		108	108
13	Російська мова		108	108

Навчальний план історичного факультету (1947-1948 н. р.):

№	Назва дисципліни	I курс		II курс	
		План (год.)	Виконано (год.)	План (год.)	Виконано (год.)
1	Основи марксизму-ленінізму	84/26	84/26	84/46	84/46
2	Психологія	72/0	72/0	-	-
3	Педагогіка	36/36	36/36	34/24	34/24
4	Шкільна гігієна	-	-	16/0	16/0
5	Фізкультурна підготовка	0/100	0/102	-	-
6	Історія стародавнього світу	150/48	150/48	-	-
7	Історія середніх віків	90/12	90/12	100/14	100/14
8	Історія СРСР	180/30	180/30	140/20	140/20
9	Історія України	30/10	30/10	54/14	54/14
10	Методика історії	-	-	40/20	40/20
11	Конституція СРСР і УРСР	-	-	34/18	34/18
12	Українська література	-	-	60/0	60/0
13	Російська література	36/0	36/0	68/0	68/0
14	Загальна література	72/0	72/0	36/0	36/0
15	Українська мова	0/108	0/108	-	-
16	Російська мова	0/108	0/108	-	-
17	Економічна географія СРСР (факультативний курс)	72/0	74/0	-	-
Всього		822/488	824/490	806/156	808/156

Крім того діяли факультативи такі факультативи (їх відвідували добровільно): історія і теорія музики, економічна географія СРСР (слухав весь I курс історичного факультету), латинська мова, англійська мова та практикум по виготовленню саморобних фізичних пристроїв [30,арк.15]. Проте, читаючи архівні документи складається враження, що у студентів не було вибору ходити на факультативи чи ні, це було «добровільно-примусово».

Самостійну роботу студентів контролювали за допомогою колоквиумів та контрольних робіт.

У звіті інституту за 1948-1949 н. р. вміщено звіт і про викладання історії: «На засіданні кафедри історії изучены исторические решения ЦК ВКП(б) и ЦК КП(б)У по вопросам идеологической работы, постановление ЦК КП(б)У «Об улучшении» преподавания и политико-воспитательной работы в ВУЗах», а также постановление ЦК КП(б)У «О политических ошибках и неудовлетворительной работе института истории Украины Академии Наук Украинской РСР» [31,арк.20-21].

Працювали наукові та предметні студентські гуртки: марксизму-ленінізму та історичний гурток [26,арк. 25].

Важливим аспектом роботи факультету було проведення політико-виховної і культурно-масової роботи як в інституті серед студентів та співробітників, так серед населення міста і району (зокрема вчителів). В основу всієї цієї роботи були історичні рішення ЦК ВКП(б) і ЦК КП(б)У з ідеологічних питань. Робота велась у дусі непримиримості до антинаукових, буржуазно-націоналістичних концепцій [33,арк. 49-56].

Про рівень заідеологізованості, формалізму та рівня контролю за навчанням свідчать подані у вищезгаданому звіті, у розділі «Характеристика успеваемости студентов по отдельным предметам», приклади відповідей студентів на окремі питання з основ марксизму-ленінізму та історії. Наведено приклади питань з екзаменаційної картки, відповіді на них студентів та оцінки, які було за них виставлено [32,арк. 29-45].

Деканом факультету був Палій С.П. Діяла кафедра історії, яку у липні-вересні 1946 р. очолював Дворяківський А.О., а з жовтня 1946 р. до серпня 1950 р. Горбач В.М., який після розформування факультету призначений на посаду заступника директора інституту по навчальній і науковій роботі. 1950 р. факультет було ліквідовано і відновив своє існування він лише у 2005 році.

У цей період перед викладачами історичного факультету, а після його ліквідації, загальноінститутської кафедри марксизму-ленінізму покладали завдання підготовки таких фахівців, які не тільки володіли б педагогічними знаннями й навичками роботи в школі, а й були активними громадсько-політичними працівниками, озброєними марксистсько-ленінським вченням [14,арк.36]. Кафедра, як провідна сила методологічного й ідейно-політичного впливу на весь колектив, відігравала важливу роль і мала серйозний вплив на навчально-виховний процес.

У 1979-1980 навчальному році, склад кафедри був повністю укомплектований. Тут працювало 17 викладачів, з них 7 кандидатів наук, доцентів. Викладачі кафедри забезпечували викладання таких дисциплін: «Історія КПРС», «Марксистсько-ленінська філософія», «Політична економія» та «Науковий комунізм». Історія як навчальна дисципліна була відсутня, а викладалась лише як окрема тема в складі дисципліни «Історія КПРС». На кафедрі працювало 3 секції:

1. Історії КПРС – керівник старший викладач Шевчук С.Г.;
2. Політичної економії і наукового комунізму – керівник доцент Товбіс Б.Н.;
3. Філософії – керівник доцент Тукмечев П.П.

Більшість тем наукових робіт кафедри присвячені питанням комуністичного виховання молоді, радянському способу життя, історії парторганізацій Черкащини і Уманщини. Члени кафедри Найдіон В.О., Товбіс Б.Н., Шевчук В.С. брали активну участь в написанні праці «Історія міст і сіл Української РСР» [15,арк.40].

У 1991 р. кафедру марксизму-ленінізму розформовано, а на її основі створено нову – кафедру суспільних наук. 1993 р. її знову було реорганізовано і постало дві загальноінститутські кафедри: кафедра суспільних наук та кафедра українознавства, що забезпечували викладання суспільних, філософських та історичних дисциплін. Очолювала кафедру доктор історичних наук, професор Кузнець Тетяна Володимирівна.

З 2002 року історичну освіту в Уманському педагогічному університеті можна було здобути на філологічному факультеті лише як додаткову спеціалізацію до спеціальності «Українська мова і література» («Українська мова і література та історія»), а з 2003 р. на тому ж факультеті, але вже як спеціальність - «Історія та правознавство». [16,арк.40-41].

З березня 2001 р., як загальноуніверситетська, діяла кафедра історії.

Завідувач кафедри – кандидат історичних наук, доцент Голобородько В.М.У той час на кафедрі працювали:

- Шевчук В.П. доктор історичних наук, професор;
- кандидати історичних наук, доценти: Фещенко В.Т., Рогожа М.М., Кривошея Ір.І., Кривошея І.І., Бодров Ю.І.;

- старший викладач Горохівський П.І.;
- асистенти: Дудник О.В., Священко З.В., Чабанюк В.В [17,арк.41].

Знову, вже втретє, історичний факультет постав у 2005 р., коли 15 липня 2005 р. ректор університету Мартинюк М.Т. підписав наказ №199 про відкриття історичного факультету в Уманському державному педагогічному університеті імені Павла Тичини.

Кафедру історії було розформовано і на її основі постало 3 нових кафедри уже історичного факультету: кафедра історії України, кафедра всесвітньої історії та кафедра економічних та правознавчих дисциплін (проіснувала лише один рік), крім того існувала ще кафедра суспільних наук [18,арк.74].

Ще не зістарились ті, хто розпочинав цю справу. Деканом був призначений кандидат філософських наук, доцент Карасевич Анатолій Олександрович, заступником декана з навчальної роботи Священко Зінаїда Василівна, заступником з наукової роботи – Кривошея Ігор Іванович, заступником з виховної роботи – Сокирська Владилена Володимирівна. Диспетчером деканату, хранителем печатки та неперевершеним канцеляристом і діловодом стала і є до цього часу Німенко Людмила Прокопівна [5].

Деканами історичного факультету були: Палій С.П. (1946-1950 рр.), Кузнець Т.В. (2013-2016 рр.) та Карасевич А.О. (2005-2013 рр., з 2016 р.)

Зараз у складі факультету діють 3 кафедри.

Кафедра історії України, яка, як говорилося вище, існувала у 1930 – 1932 рр. ,а постала знову аж у 2005 р. (наказ ректора університету № 199 від 15.07.2005 р.). Завідувачами кафедри у свій час були Голобородько В.М. Кузнець Т.В. та Рогожа М.М [22,с.124].

Головними науковими напрямками є історичний розвиток Правобережної України від найдавніших часів до сьогодення; тенденції і особливості розвитку історичної науки (історіографія); історичне краєзнавство Уманщини

При кафедрі діє науково-дослідна лабораторія «Історичне краєзнавство Уманщини». В рамках кафедральної теми виконуються 6 дисертаційних досліджень [6]. Крім того, з 2005 р. діє наукова школа професора Кузнець Тетяни Володимирівни. У її межах досліджуються такі актуальні питання як етнонаціональні особливості та міжетнічні і міжконфесійні трансформації в минулому українського суспільства. Акцент робиться на виявленні регіональних особливостей загальноісторичних процесів [20].

З 2015 р. видається науковий журнал «Уманська старовина» метою якого є залучення до конструктивного діалогу з актуальних проблем історичної науки та краєзнавства істориків, краєзнавців, представників зацікавлених наукових інституцій [3].

Кафедра всесвітньої історії та методик навчання створена у 2005 р. (наказ ректора університету № 199 від 15.07.2005 р.) як кафедра всесвітньої історії. Назва кафедри потім ще не одноразово змінювалася: у 2006 р., у зв'язку із злиттям з кафедрою економічних та правових дисциплін, - кафедра всесвітньої історії та правознавства, з 2014 р., після передачі правознавчих дисциплін на кафедру суспільних дисциплін, – кафедра загальної історії, а з 1 вересня 2017 р. кафедра всесвітньої історії та методик навчання. Завідувачами кафедри у свій час були: Лисенко Л.Г. [22,с.88], Священко З.В., Кривошея В.В., Панченко П.П., Дудник О.В. [22,с.24], Кривошея І.І, Горохівський П.І.

Метою науково-дослідницької роботи кафедри є виявлення та вивчення тенденцій розвитку країн Східної Європи в другій половині XIX – першій половині XX століття. Діє науково-дослідна лабораторія «Археологія Уманщини» створена у 2009 р., як науково-дослідний підрозділ Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. Метою діяльності лабораторії є залучення наукового потенціалу університету та науковців Інституту археології НАН України, Національної Академії наук України, вітчизняних та закордонних навчальних закладів для розвитку пріоритетних напрямків у галузі вивчення давньої історії України, зокрема проведення польових археологічних розвідок і розкопок, камеральної обробки колекцій і інтерпретації археологічного матеріалу та подальшого використання їх результатів в науковій діяльності [21].

Кафедра суспільних дисциплін включена до складу історичного факультету у 2005 р. як кафедра суспільних наук. Згодом ще кілька разів назва кафедри змінювалася: кафедра філософії та суспільствознавства, з 2014 р. – кафедра суспільних дисциплін, а з 1 вересня 2017 р. – кафедра філософії та суспільних дисциплін. Завідувачами кафедри у свій час були: Карасевич А.О., Побережний І.Н., Лисенко Л.Г., Шачковська Л.С. [19,арк.74].

Пріоритетні напрями досліджень кафедри: політична система України, соціальні виміри актуального стану українського суспільства, сучасні проблеми політики, соціально-філософський аналіз формування суспільної свідомості сучасної молоді, актуальні проблеми історії та теорії політики, актуальні проблеми художньої творчості, актуальні проблеми соціальної філософії, актуальні проблеми релігієзнавства, політичні інститути та процеси. При кафедрі функціонує лабораторія «Соціовимір» та навчально-методична лабораторія з національно-патріотичним виховним спрямуванням «Відродження нації» [7].

З 2014 р. до 2017 р. у складі історичного факультету існувала ще одна кафедра – кафедра історії культури та методики навчання гуманітарних дисциплін. Очолювала кафедру доктор історичних наук, професор Кривошея Ірина Іванівна [22].

Отож, попри те, що факультет є порівняно молодим, він має тривалі наукові та навчальні історичні традиції і бере свій початок від заснування університету. Сьогодні професорсько-викладацький колектив історичного факультету складають 47 штатних працівників. Серед них:

- 8 докторів наук, професорів (Карасевич А.О., Кузнець Т.В., Священко З.В., Кривошея Ір.І., Біляєва С.О., Кривошея І.І., Сокирська В.В., Лозко Г.С.);
- 23 доценти, кандидати наук;
- 15 викладачів, які працюють над дисертаціями [5].

Осередками наукової діяльності є науково-дослідні лабораторії: «Історичне краєзнавство Уманщини» (проф. Кузнець Т.В.), «Археологія Уманщини» (доктор іст. наук Біляєва С.О.), «Соціовимір» (доц. Балановський Я.М.), «Відродження нації» (зав. лабораторії Карасевич О.О.). Крім того діють Науково-дослідний інститут археологічних культур Буго-Дніпровського межиріччя та Науково-дослідний інститут історії Південно-Східного Поділля, що були створені для забезпечення комплексного підходу до вивчення історії краю і для координації дослідницьких зусиль краєзнавців, істориків, археологів, музейних працівників, науковців-українознавців. [5].

Упродовж більш ніж 10 років існування відновленого факультету кандидатські дисертації захистили: Черномаз Б.Д., Священко З.В., Дудник О. В., Сокирська В.В., Скус О. В., Лісовська О.В., Шачковська Л. С., Балановський Я. М., Бондар С. С., Барвінок О.В., Кунецька О. О., Скрипник О. М., Возна З. О., Шауренко А. В., Тацієнко В. С., Куценко С. Ю. Написано десятки монографій, посібників, тисячі наукових статей, факультет завжди був у перших рядах рейтингів з наукової діяльності.

Радували і студенти своїми науковими здобутками. Більше 50 осіб були переможцями предметних олімпіад, конкурсних турнірів з історії та Всеукраїнського конкурсу студентських наукових робіт.

Історичний факультет постійно співпрацює з Інститутом політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Кураса НАН України, історичним факультетом Київського національного університету імені Т.Шевченка, історичним факультетом Вінницького державного педагогічного університету імені М.Коцюбинського, Київським університетом імені Бориса Грінченка, Національним науково-дослідним інститутом українознавства та всесвітньої історії, Інститутом археології НАН України у м. Києві, Державним архівом Черкаської області, Державним історико-культурним заповідником «Трипільська культура», Державним історико-архітектурним заповідником «Стара Умань».

В рамках угод з Українським інститутом національної пам'яті та з Державною науковою установою «Енциклопедичне видавництво» передбачається розширення спектру досліджень локальної історії (видання енциклопедичного довідника «Енциклопедія Умані»). В рамках співпраці було здійснено ряд заходів: відкриті лекції, зустрічі із відомими

науковцями, конференції, стажування викладачів, влітку будуть проводитися археологічні розкопки.

Викладачі історичного факультету щороку організують і проводять науково-практичні конференції, круглі столи міжнародного, всеукраїнського й регіонального рівнів.

Важливим та пріоритетним напрямом діяльності історичного факультету є розвиток міжнародного співробітництва. Міжнародні зв'язки факультету не обмежуються лише країнами пострадянського простору, а й включають навчальні заклади Європейського Союзу. Окрім традиційної участі у конференціях і семінарах як в Україні, так і за кордоном, розвиваються й інші форми співпраці: участь у міжнародних молодіжних проектах, літніх мовних школах, наукових стажуваннях, а також обмін студентами і фахівцями, читання лекцій, організація виставок тощо [10].

Найбільш інтенсивно розвиваються наукові та освітні контакти з Республікою Польща. Серед польських партнерських навчальних закладів в першу чергу варто згадати Академію імені Яна Длугоша (Ченстохова), Університет імені Адама Міцкевича (Познань), Державну вищу школу професійної освіти імені Яна Амоса Коменського (Лешно). Саме в цих вищих школах студенти історичного факультету здобували диплом магістра з європейської комунікації та були учасниками студентського академічного обміну.

Студенти факультету, паралельно з здобуттям кваліфікації вчителя історії, мають можливість набути знань з інших напрямів педагогічної освіти. Такі умови створено в Колегіумі Міждисциплінарних індивідуальних гуманітарних студій, який функціонує при Польському культурно-освітньому центрі. Студенти окрім набуття додаткових знань з літератури, психології, економіки, обов'язково вивчають польську мову. Слухачі МПГуСа мають можливість брати участь у міжнародних наукових семінарах і конференціях, а також проходити місячне стажування на факультеті «Artes Liberales» Варшавського університету.

2008 р. під час офіційного візиту делегації університету, у складі п'яти осіб на чолі ректором М. Т. Мартинюком, до Академії імені Яна Длугоша (м. Ченстохова) було підписано угоду про співпрацю між вищими навчальними закладами. Доцента І. І. Кривошею було прийнято в закордонні члени Польського історичного товариства (відділ РТН в Ченстохові) [2, с.170-171]

У лютому 2013 р. у м. Познань відбулося засідання відбіркового комітету EMINENCE та EMINENCE II. В результаті з 2014 р. доценти Людмила Загоруйко та професор Ігор Кривошея отримали змогу працювати над докторськими дисертаціями в Університеті імені Адама Міцкевича, а над кандидатськими дисертаціями – Ольга Свиридюк, Ірина Кулик, Ірина Ільченко та Юлія Ярцун [1].

Ще одним напрямом міжнародної діяльності, наукової роботи є підвищення кваліфікації за кордоном. У 2016 р. проф. Кривошея І.І. провів наукове стажування в Університеті імені Адама Міцкевича в місті Познань (Польща) в рамках проекту Erasmus Mundus (Eminence II). Стажування проходило в Лабораторії інтердисциплінарних гуманітарних досліджень Університету імені Адама Міцкевича в місті Познань під керівництвом професора, доктора габлітованого Александра Миколайчака. Опрацьовано було рукописні фонди Бібліотеки Курніцької Польської академії наук (м. Курнік), Бібліотеки Народової (м. Варшава), книгозбірні Бібліотеки Рачинських (м. Познань), а також університетських бібліотек.

Викладач кафедри всесвітньої історії та методик навчання Устенко А.А. в період з 1 по 21 липня 2016 р. навчалась у Східно-Європейській літній школі Варшавського університету та пройшла міжнародне стажування при Варшавському університеті. Результати дослідження представила на Варшавській Східно-Європейській міжнародній конференції «BELOVEZHA: 25 years after. States, nations and borders», (Варшава, 18-21 липня 2016 р.), Республіка Польща.

Кафедра всесвітньої історії та методик навчання активно співпрацює з історичним факультетом Варшавського університету; факультетом «Artes Liberales» Варшавського університету; Інститутом історії Академії імені Яна Длугоша в Ченстохові; Лабораторією міждисциплінарних гуманітарних студій Університету імені Адама Міцкевича в Познані;

Інститутом культури європейської Університету імені Адама Міцкевича в Познані; Інститутом історії ПАН (Варшава).

Викладач кафедри історії України Опацький І.Ю. проходив стажування в м. Єрусалим і взяв участь у Двадцятому щорічному семінарі з історії Другої світової війни та історії Голокосту в Європі. Професор кафедри всесвітньої історії та методик навчання Біляєва С.О. взяла участь, крім інших, у двох міжнародних проектах Oxford University press і проекту Міжнародного союзу Академії наук. Крім того, професор має право викладання історичних дисциплін англійською мовою, а також володіє турецькою мовою [10].

Отже, сьогодні історичний факультет Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини є одним із провідних установ з підготовки істориків та вчителів історії. Пройшовши майже дев'яносторічний шлях з ліквідаціями і відновленням аж у 2005 році факультет є осередком історичної науки в Україні з серйозними науковими здобутками та перспективами.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА

1. Вітаємо стипендіатів міжнародних проектів EMINENCE та EMINENCE II 11.01.2018: [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://udpu.org.ua/index.php?readmore=1541>
2. Джагунова О. Співробітництво Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини з науково-освітніми установами Республіки Польща: історичний нарис // Historia III Polsko-ukraińskie spotkania z Klio – :Częstochowie: Том III, 2017,165-179
3. Інформація про збірник «Уманська старовина» 11.01.2018: [Електронний ресурс]. Режим доступу : http://us.udpu.edu.ua/?page_id=10
4. Історична освіта в Ніжинському університеті: новітні тенденції, проблеми 11.01.2018: [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://book.net/index.php?p=achapter&bid=3080&chapter=1>
5. Історія історичного факультету Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини 11.01.2018: [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://history.udpu.org.ua/druhe-meniu-4/history>
6. Кафедра історії України 11.01.2018: [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://history.udpu.org.ua/druhe-meniu-4/struktura/kafedry/istorii-ukrainy>
7. Кафедра філософії та суспільних дисциплін 11.01.2018: [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://history.udpu.org.ua/druhe-meniu-4/struktura/kafedry/filosofii-ta-suspilnykh-dystsyplin>
8. Кривошея І. Уманська василіанська школа в період свого розквіту (1796-1830 рр.) // Історико-педагогічний альманах, 2005. Вип.1. С.94-100
9. Міжнародна діяльність історичного факультету 11.01.2018: [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://history.udpu.org.ua/nauka-3/mizhnarodna-diyalnist>
10. Міжнародна діяльність історичного факультету 11.01.2018: [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://history.udpu.org.ua/nauka-3/mizhnarodna-diyalnist>
11. Музей історії Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. Ф.1. Оп.1. Спр.3. Арк. 75.
12. Музей історії Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. Ф.1. Оп.1. Спр.3. Арк. 73.
13. Музей історії Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. Ф.1. Оп.1. Спр.3. Арк. 74. (спогади Німенко Л.П.)
14. Музей історії Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. Ф.1. Оп.1. Спр.3. Арк. 36.
15. Музей історії Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. Ф.1. Оп.1. Спр.3. Арк. 40.
16. Музей історії Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. Ф.1. Оп.1. Спр.8. Арк. 40-41.

17. Музей історії Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. Ф.1. Оп.1. Спр. 8. Арк. 41.
18. Музей історії Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. Ф.1. Оп.1. Спр.3. Арк. 74. (спогади Священко З.В.)
19. Музей історії Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини. Ф.1. Оп.1. Спр.3. Арк. 74. (спогади Карасевич А.О.)
20. Наукова школа професора Кузнець Тетяни Володимирівни 11.01.2018: [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://history.udpu.org.ua/nauka-3/naukovi-shkoly/naukova-shkola-prof-kuznets-t-v>
21. Науково-дослідна лабораторія «Археологія Уманщини» 11.01.2018: [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://history.udpu.org.ua/druhe-meniu-4/struktura/laboratorii/naukovo-doslidna-laboratoriia-arkheolohiia-umanshchynu>
22. Самі про себе (Автобіографії членів колективу історичного факультету до 10-річчя його утворення) / УДПУ. Умань: Видавничо-поліграфічний центр «Візаві», 2015. – 137 с.
23. Уманська чоловіча гімназія 11.01.2018: [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://umanmuseum.blogspot.com/2012/04/blog-post_4609.html
24. Центральний державний архів вищих органів влади на управління України (далі ЦДАВО України), Ф.166, Оп.15, Спр.318, Арк.14-15.
25. ЦДАВО України. Ф.166. Оп.15. Спр.318. Арк.2.
26. ЦДАВО України. Ф.166. Оп.15. Спр.318. Арк.25.
27. ЦДАВО України. Ф.166. Оп.15. Спр.318. Арк.6.
28. ЦДАВО України. Ф.166. Оп.15. Спр.318. Арк.6-7.
29. ЦДАВО України. Ф.166. Оп.15. Спр.318. Арк.8.
30. ЦДАВО України. Ф.166. Оп.15. Спр.468. Арк.15.
31. ЦДАВО України. Ф.166. Оп.15. Спр.468. Арк.20-21.
32. ЦДАВО України. Ф.166. Оп.15. Спр.468. Арк.29-45.
33. ЦДАВО України. Ф.166. Оп.15. Спр.468. Арк.49-56.
34. ЦДАВО України. Ф.166. Оп.9. Спр.1800. Арк. 76.
35. ЦДАВО України. Ф.166. Оп.9. Спр.1800. Арк.2.
36. ЦДАВО України. Ф.166. Оп.9. Спр.1800. Арк.2.

Dzhahunova O.I. History of historian of the Pavlo Tychna Uman State Pedagogical University: past, modern, future.

The article is sanctified to research of history of historical faculty of the Uman pedagogical university. The basic landmarks of development of faculty are renewed and specified and him structural subdivisions. Educational, scientific and educator activity of employees of department sand faculty is shown in the article. Attention of reader the not popular pages of activity of historical faculty and his employees, change are also offered to that took place in the structure of faculty and departments after almost 90 annual history of university.

Key words: *university, institute of social education, historical faculty, historical education, department, science, curriculum.*